

Nederlandse boeren en vissers: Ondermijning van eigendoms- recht en de voedselvoorziening

Door Elze van Hamelen

Onderzoek in opdracht van het Solari Report, van Catherine Austin Fitts.

Samenvatting

Samenvatting

De boeren en vissers waren de afgelopen jaren prominent in het nieuws. Om ‘de natuur te beschermen’ moeten boeren van hun land af, en vissers van hun eeuwenoude visgronden. Waar komt dat idee vandaan, dat de mens slecht is voor de natuur, en dat de natuur in reservaten beschermd dient te worden? Om die vraag te beantwoorden, ben ik de geschiedenis van de ruilverkaveling en de opkomst van industriële landbouw ingedoken. Parallel aan de literatuurstudie sprak ik boeren en vissers, om te begrijpen wat ze op zich afkrijgen, en hoe ze hun eigen situatie zien.

Het beeld dat zich aftekent na deze diepgravende studie is dat natuurbescherming al decennialang een in wezen een onteigeningsbeweging is, die vanuit de VN is ingezet in 1976, en vervolgens wereldwijd haar weg heeft gevonden in nationale wetgeving. Daarnaast versterkt een tsunami van beleid als verkapte onteigeningsagenda: het zorgt ervoor dat boeren, vissers en zelfstandige ondernemers dermate op kosten worden gejaagd, financieel en in uren, dat winstgevend ondernemen een steeds grotere uitdaging wordt. Het belemmert de vrije beroepsuitoefening, die steeds meer wordt overgenomen door bureaucraten in Den Haag en Brussel. Dit ondergraaft de middenklasse en het MKB – de ruggengraat van een vrije, innovatieve samenleving en de motor van de economie.

De boeren en de vissers zijn de spreekwoordelijke kanaries in de kolenmijn. De uitdagingen waar zij voor staan gaan ons allemaal aan. Het is hoog tijd voor de juiste discussie: de kern draait niet om stikstof en natuur, maar om voedselzekerheid, eigendomsrecht en ondernemersvrijheid.

Boeren en vissers in hun eigen woorden: de beleidstsunami

In interviews beschreven boeren en vissers een overvloed aan beleid die ervoor zorgt dat steeds meer onder hen bereid zijn hun beroep en roeping op te geven. Zonder uitzondering beschreven zowel de boeren als de vissers die ik sprak dat hun beroep al ontelbare generaties van vader op zoon wordt overgedragen. De negatieve beeldvorming in de media wordt door meerderen als zeer pijnlijk ervaren.

De boeren beschrijven een verstikkende en tijdrovende administratiedruk, lage marges die zij ontvangen van de supermarkten voor hun producten, steeds weer nieuwe regelgeving die hen vraagt private investeringen te doen en risico's aan te gaan die niet in de kostprijs doorberekend kunnen worden. “De stikstofregels waren de spreekwoordelijke druppel die de emmer deed overlopen”, legt boer Jeroen van Maanen uit. *“Maar het ging niet alleen om de stikstof. De bureaucraten in Den Haag gaan steeds op zoek naar een nieuwe stok om de hond mee te slaan. Als het geen zoönosen zijn, dan is het wel de vee-dichtheid. De volgende keer is het methaanuitstoot of stikstofuitstoot. Over waterkwaliteit hebben we ook al een aantal hoofdstukken gehad. Ze blijven de spelregels veranderen en*

iedere nieuwe regel betekent een verhoging van de productiekosten. Het is erg moeilijk voor boeren om op die manier hun brood te verdienen”.

De vissers verliezen toegang tot eeuwenoude visgronden. Eerst vanwege Brexit, en op Nederlands grondgebied vanwege uitbreidende Natura gebieden en plannen van de overheid voor het uitbreiden van windenergiewinning op zee, van de huidige 289 windturbines naar 2100 in 2030, en misschien zelfs 7200 in 2050. Wanneer alle beleidsplannen op de kaart worden ingetekend, is er simpelweg geen ruimte meer voor vissers, er is ook geen ruimte voor hen ingedeeld.

Ook worden er zeer veel beperkingen aan de beroepsuitoefening opgelegd: de EU verplichtte met de aanlandingsplicht alle vangst aan boord te houden, ook de vangst die niet voor verkoop geschikt is. Na de oorlog in Oekraïne, gingen de energieprijzen door het dak, dit joeg de vissers aanzienlijk op kosten. Om naleving van de regelgeving af te dwingen staan de vissers onder strenge controle, onder andere door GPS. Deze wordt drastisch uitgebreid - door de EU is wetgeving aangenomen die vereist dat de vissers camera's op hun boten laten plaatsen. Om de toenemende regelgeving en duurzaamheidseisen het hoofd te bieden, investeerden 84 vissers in de innovatieve pulsvissen uitvinding. Met deze technologie is er minder bijvangst, nauwelijks bodemberoering en een meer dan 50% reductie in energieverbruik. Kort na de aankoop werd de uitvinding vanuit de EU verboden.

- Het aantal boerderijen is van meer dan 410.000 in 1950 teruggelopen naar 52.000 in 2021. In september 2023 hebben meer dan 500 boeren zich aangemeld voor uitkoop vanwege de stikstofwetgeving. Als de plannen voor 'De Grote Verbouwing van Nederland' van de overheid doorgang vinden, zullen dat er nog veel meer worden.
- Bijna twee derde van de vissersboten van de platvisserij is in het afgelopen jaar naar de sloop gebracht - dit was een voorwaarde om de uitkoopsubsidie te ontvangen. Er zijn nu nog maar 46 boten over. Is er straks nog betaalbare verse vis verkrijgbaar?

Gevolgen: ondermijnen voedselvoorziening

De voedselvoorziening raakt steeds meer gecentraliseerd: in de handen van het grote internationale 'Agribusiness' corporations, uit de handen van familiebedrijven. Nederland kan niet in haar eigen voedselbehoeften voorziet, en de overheid ondergraaft met de vele ingezette 'transities' – op het gebied van energie, klimaat, huisvesting, natuur, landbouw en meer – de voedselzekerheid. De afhankelijkheid van internationale partijen in een volatiel klimaat brengt significante risico's met zich mee.

De Historische achtergrond: Ruilverkaveling, de invoering van de industriële landbouw

De natuur in Nederland is nooit zo florerend en divers geweest als vóór de ruilverkaveling, toen de boeren ervoor zorgden. De modernisering en rationalisering van de landbouw door middel van een grootschalig aanpakte ruilverkaveling werd met behulp van Marshallhulpgeld in de naoorlogse periode in Nederland ingevoerd. Vele kleine stukjes land werden samengevoegd tot grote oppervlakten. Tussen 1945 en 1985 is 1,5 miljoen hectare – 65% van het Nederlands grondgebied verkaveld. In het proces werd 225,000 kilometer aan heggen, bomenrijen en houtwallen verwijderd.

De ruilverkaveling was niet simpelweg een ingreep in de organisatie van het platteland, in de literatuur wordt de ruilverkaveling beschreven als een sociaal-maakbaarheidsproject. De ‘achtergebleven’ boerenbevolking moest mee in de vaart der volkeren. De verschillen tussen stad en platteland moeten gelijkgetrokken worden. Tijdens de hoogtijdagen van de verkaveling, in de jaren '50, was er één overheidsadviseur per 400 boeren.

De ruilverkaveling had drie grote gevolgen:

- De opkomst van ‘Agribusiness’ die een dominante speler wordt voor de wereldvoedselproductie. De overschotproductie drukt de winstmarges van boeren, waardoor veel kleine bedrijfjes op de fles gaan, en schaalvergroting de enige manier is om rond te blijven komen. De boerderij is niet langer een autonoom functionerend geheel. Het boerenbedrijf is afhankelijk van de internationale markt voor financiering en voor de invoer van zaden, kunstmest, pesticiden en invoer van andere producten.
- Grootschalige vernietiging van de natuur.
- Verstedelijking

VN Beleid voor Controle over land: De Habitat I conferentie in 1976

De invoering van industriële landbouw zorgt wereldwijd voor een leegloop van het platteland. Op het Zuidelijk halfrond ontstaan hierdoor sloppenwijken rondom steden. Om beleid te formuleren verstedelijking in banen te sturen, organiseren de Verenigde Naties (VN) in 1976 de Habitat I conferentie, welke in Vancouver, Canada gehouden wordt. De conferentie leidt tot de ‘Vancouver Declaration’, die alle lidstaten oproept om dringend beleid te formuleren om ‘menselijke nederzettingen’ te managen. De expliciete doelstellingen in dit document zijn op zijn minst gezegd opmerkelijk: Volgens de verklaring is om menselijke ontwikkeling te sturen, via ‘nederzettingen’, controle over land nodig. Privébezit wordt als een probleem gezien. Land moet voortaan in het publieke belang gemanaged worden. De verklaring stelt een lange reeks beleid voor die in feite bezit van land reduceert tot vruchtgebruik onder voorwaarden. Het beleid dient ‘een herverdeling van de bevolking over het land’ en een herverdeling van eigendom (assets) te bewerkstelligen.

Deze verklaring legt de juridische basis voor landgebruik. Op deze basis wordt in latere VN-conferenties voortgeborduurd enerzijds in het verstedelijkingsbeleid dat bepaalt onder welke voorwaarden mensen waar mogen leven, en anderzijds in het natuurbeschermingsbeleid, dat bepaalt waar mensen niet mogen leven of economische activiteiten uitvoeren.

De huidige versie van dit beleid is 'Agenda 2030' met de Sustainable Development Goals. De menselijke nederzettingen worden omgevormd tot zwaar gesurveilleerde smart cities met 15-minuten zones. Het 'ecologisch netwerk' model van natura gebieden is wereldwijd, onder verschillende noemers uitgerold. De VN heeft zich tot doel gesteld voor 2030 ten minste 30% van het land en de zee 'beschermd' te hebben. Daarbovenop zijn er 'herstel' doelen gesteld buiten deze gebieden. In de praktijk betekent dit inperking van economische activiteit. De 'beschermd' gebieden staat veelal onder NGO-beheer. De uitvoering van het VN beleid gaat veelal buiten de nationale en lokale democratische processen om, onder andere door beleid op 'regionaal' niveau uit te rollen. Op deze manier wordt de burg buitenspel gezet.

Na industrialisering van het land, industrialisering van de zee: windparken als economische oorlogsvoering

De door de overheid ingezette energietransitie:

- is zeer destructief voor de natuur – windparken zijn slecht voor bruinvissen, walvissen, haaien en roggen, vogels, insecten, vleermuizen, omwonende mensen. Er zijn veel onzekerheden over de effecten op de gehele ecologie, en aanwijzingen dat windparken zeer schadelijk zijn.
- is technologisch niet haalbaar, omdat de levering niet stabiel is. De huidige energieopslagtechnologie is ontoereikend voor het opslaan van overschotten. De overheid zet in op waterstoftechnologie, een proces waarbij 72% van de opgewekte energie verloren gaat
- is onbetaalbaar – systeemkosten van een opgewekte eenheid windenergie zijn tien keer zo veel als die van fossiele brandstof.

De lessen van de Energiewende in Duitsland zijn hierbij leerzaam: de Duitsers hebben de duurste energiekosten in Europa, onbetrouwbare levering met het risico op black-outs, en het land is vervallen economische grootmacht naar een krimpende economie met een industrie die op instorten staat. Het doelbewust voeren van beleid dat de energievoorziening onstabiel en peperduur maakt kan op deze manier ook gezien worden als een vorm van economische oorlogsvoering.

Gevolgen van beleid: ondermijnen voedselzekerheid en risico op honger

Over het algemeen wordt aangenomen dat honger wordt veroorzaakt door de natuur, door droogte, overstromingen, en andere klimaatomstandigheden. Volgens de wetenschapper Alex de Waal van de Amerikaanse Tufts universiteit is dit een misconceptie. In zijn boek 'Mass Starvation: The History and the Future of Famine' en in het artikel 'The Purposes of Starvation' legt hij uit dat de grootste hongersnoden in de Twintigste eeuw veroorzaakt werden door beleid. Hij stelt: "Honger is een heel specifiek gevolg van hoe een samenleving gerund wordt, van hoe een overheid wordt bestuurd. [...] Grote hongersnoden komen voor wanneer bepaalde partijen een groep burgers de toegang ontzegd tot de middelen om in hun levensbehoeften te kunnen voorzien". De grootste hongersnoden in de 20e eeuw werden veroorzaakt door de gigantische sociale maakbaarheidsprojecten, de 'Grote Sprong Voorwaarts' Mao in China, en de landbouwhervormingen van Stalin de voormalige Sovjet Unie. Het is tekenend dat beiden startten met het onteigenen van boeren en collectiviseren van de landbouw.

Bedoeld of onbedoeld, het huidige overheidsbeleid heeft tot gevolg dat het vermogen in de eigen levensbehoefte te voorzien ondergraven wordt. Het beleid ondermijnt de voedselzekerheid, door verplichte uitkoop van boeren en vissers, met beroepsverbod na uitkoop; het beperken van landgebruik; beperken van toegang tot zoetwater; het verwijderen van dammen en daarmee zoetwaterreservoirs, het beperken van vrije uitwisseling van zaden, het verplicht stellen van grootschalige preventieve ruiming. Maar denk bijvoorbeeld ook aan lockdowns die mensen verhinderen te werken en in hun inkomen te voorzien, de kosten van het energiebeleid die het inkomen verminderen terwijl het de prijzen van goederen omhoog jaagt, en inflatie als gevolg van ongelimiteerd printen van geld. Alles tezamen genomen worden grote groepen mensen door dit beleid in een gevaarlijk afhankelijke positie gebracht.

Oplossingsrichtingen:

Bescherm het eigendomsrecht

De kern van het debat rond de boeren dient te gaan over voedselzekerheid, bescherming van eigendomsrecht en vrijheid van ondernemerschap – niet over stikstof of natuur.

De bescherming van eigendom, en de vrijheid daarover te beschikken is een voorwaarde voor een vrije samenleving en bloeiende economie. Die vrijheid staat nu onder druk.

Voor zover er milieuproblemen zijn op milieugebied, kan naar oplossingen gezocht worden die geen directe of verkapte onteigening inhouden.

Bescherm de voedselzekerheid

- Stop per direct met het slopen van vissersboten
- Bescherm en ondersteun de boeren en vissers
- Zet in op het produceren van meer voedsel, door MKB
- Organiseer een conferentie voor boeren en vissers – om henzelf oplossingen te laten aandragen. In eerste instantie zijn NGO's, overheden, en het grootbedrijf niet aanwezig

Terugbrengen van ondernemersvrijheid

Alle beroepsgroepen die te maken hebben met verstikkende wet- en regelgeving – boeren, vissers, MKB, leraren, zorg, - krijgen de kans deel te nemen aan een survey. Hierin kunnen de deelnemers aangeven wat de meest tijd- en geldroevende zinloze regels zijn binnen hun beroep. Deze regelgeving wordt per direct geschrapt.

Consument

Steun de boeren en vissers door te stemmen met je euro's. Boycot de supermarkt waar je kunt, en koop zoveel mogelijk lokaal, direct van de boer of via een tussenpersoon. Goedkope producten uit de supermarkt zijn niet goedkoop – de kosten worden verhaalt op mensen die op een eerlijke manier voedsel produceren.

Investeerders

Ontwikkel – onafhankelijk van de overheid en Rabobank – een investeringsfonds om noodlijdende boeren te ondersteunen, en nieuwe startende boeren aan land te helpen.

Bronnen

De details en alle, meer dan 200 referenties, die bovenstaand verhaal onderbouwen kunt u vinden in het rapport 'De Nederlandse boeren en vissers', en is te downloaden op link: <https://www.koers2030.nl/>